

UPUTE ZA PRIJAVU, PISANJE I OBRANU ZAVRŠNOG RADA

Prema Pravilima studija Zagrebačke škole za menadžment student prije završetka studija, u tijeku ili poslije obavljene prakse, mora prijaviti, a po završetku i predati rada i obraniti svoj Završni rad.

Završnim radom student mora pokazati da je savladao metodologiju izrade stručnog rada kao i da dobro poznaje temu o kojoj piše. U Završnom radu student mora dokazati da o određenoj temi zna pisati objektivno i s više aspekata te predložiti logične i u praksi provedive zaključke.

Većinu potrebnih znanja za izradu Završnog rada student je stekao pišući seminare i druge pismene zadatke i prezentacije unutar pojedinih kolegija. Ta se znanja nadopunjuju kroz proces pisanja Završnog rada i kroz suradnju s mentorom, a važno je da student ovaj proces shvati kao učenje i da je tijekom cijelog procesa motiviran za izradu što boljeg rada.

Za svoj rad student odabire mentora u ZŠM-u koji studentu pomaže u izboru najprikladnije teme, definiraju naslova kao i razradi sadržaja Završnog rada. Ovim se uputama prikazuje i objašnjava:

- Procedura prijave i obrane Završnog rada i daju
- Upute za pisanje Završnog rada.

U navedenom procesu i student i mentor i prodekan imaju svoje zadatke i obveze koje moraju slijediti kako bi cjelokupni proces prijave, pisanja i obrane Završnog rada bio što uspješniji.

Procedura prijave i obrane

Za svoj rad student odabire mentora u ZŠM-u koji mu pomaže u izboru najprikladnije teme, definiranju naslova, kao i razradi odgovarajućeg sadržaja Završnog rada. Najčešće je mentor pri izradi Završnog rada akademski mentor koji studenta prati kroz obavljanje prakse, ali to nije obveza. Tema odabrana za Završni rad može biti povezana s praksom, ali može biti i neka druga tema za koju student pokazuje interes. Prvi korak u proceduri prijave, a prije početka pisanja rada, jest da se student javi Prodekanu za nastavu s potencijalnim naslovom rada, kako bi se izbjeglo da u isto vrijeme dva ili više studenata pišu o istoj temi tj. da se izvrši provjera teme.

Nakon takve provjere, student zajedno s mentorom definira naslov kao i strukturu rada (glavna poglavlja i potpoglavlja) te ukratko navodi osnovne ciljeve rada. Za takvu kratku razradu u obliku Prijave Završnog rada student također traži odobrenje od Prodekana za nastavu ZŠM-a koji odobrava ili eventualno vraća Prijavu studentu na doradu. Prodekan uz mentora imenuje dva člana Komisije za obranu Završnog rada, pred kojima student brani svoj rad. O tome pismeno obavještava studenta (prihvaćanje teme, odobrenje mentora i članova Komisije).

Zadatak je mentora da nadzire izradu Završnog rada i upozorava studenta na nedostatke bilo tehničke ili sadržajne naravi. Student u cijelosti mora ispraviti rad prema naputcima mentora, dosljedno koristeći ove Upute. Završnu verziju rada čitaju i članovi Komisije koji svoje primjedbe, ako ih imaju, daju mentoru u roku od dva (2) tjedna. Mentor objedinjava te primjedbe te ih uz svoje završne primjedbe proslijeđuje studentu. Student je dužan izvršiti sve ispravke, a nakon što je mentoru dao na uvid ispravljenu završnu verziju rada, mentor je dužan uz sadržajne elemente provjeriti jesu li svi tehnički aspekti Završnog rada usklađeni s ovim Uputama i ukoliko takvih razlikovanja ima upozoriti studenta da ih otkloni na odgovarajući način.

Nakon što je mentor odobrio završnu verziju rada student se sa tri (3) primjerka uvezanog rada (meke korice, spiralni uvez) i s Prijavom za obranu Završnog rada obraća Prodekanu. Student u Referadi, uz predočenje indeksa, mora tražiti odobrenje pristupa obrani Završnog rada te takvo odobrenje dostaviti Prodekanu koji nakon toga s mentorom i članovima Komisije dogovara odgovarajući datum za obranu, te šalje Obavijest na oglasne ploče i internet najmanje sedam (7) dana prije obrane.

Na samoj obrani se očekuje da student u 10-15 minuta iznese osnovne elemente svog rada uz obvezno korištenje PowerPointa u izradi prezentacije. Nakon toga, u cilju provjere znanja o temi rada, mentor postavlja studentu tri (3) pitanja, a ostala dva člana Komisije po jedno (1) pitanje. Slijedi sastavljanje Zapisnika o obrani, na temelju kojeg Referada izdaje Potvrdu o stečenom zvanju prvostupnika/prvostupnice.

Student je dužan nakon obrane Referadi predati jedan (1) tvrdo ukoričen primjerak svoga Završnog rada u kojem su ispravljene i eventualne primjedbe mentora ili članova Komisije koje su konstatirane tijekom obrane. Obrane Završnih radova odvijaju se, izuzev blagdana, u ljetnom semestru od 15. siječnja do 10. srpnja, a u zimskom semestru od 15. rujna do 20. prosinca tekuće godine i to najviše dva puta mjesečno.

Za navedenu proceduru potrebno je koristiti sljedeće obrasce:

- Obrazac – Prijava Završnog rada
- Obrazac – Prijava za obranu Završnog rada.

Upute za pisanje Završnog rada

Student pri pisanju Završnog rada mora slijediti ove Upute vezane uz tehničke i sadržajne elemente rada, a mentor pri čitanju završne verzije rada studenta mora upozoriti na sve nedostatke te tražiti da ih student otkloni.

TEHNIČKI ELEMENTI odnose se na:

- Pisanje naslovnice, sadržaja i unutrašnjeg dijela Završnog rada
- Opseg rada i odnos teksta, slika i grafičkih prikaza
- Označavanje u radu (poglavlja i potpoglavlja; slika, tablica i grafikona, priloga)
- Citiranje literature (u radu i u popisu radova)
- Uvezivanje Završnog rada i upotreba boja u printu
- Jezik na kojem se piše rad.

Pisanje naslovnice, sadržaja i unutrašnjeg dijela Završnog rada

Naslovnicu je potrebno napisati prema zadanom obrascu i pri tome treba paziti da se koristi cjelokupni zadani format – zadana veličina i vrsta fonta; pozicija naslova rada i ostalih elemenata koristeći iste ili slične razmake, ovisno o dužini naslova. U pisanju

naslovnice kao i samog sadržaja rada u tehničkom smislu nema proizvoljnih elemenata te sve zadano student mora slijediti. Na naslovnici ne smije biti nekih drugih tekstova ili grafičkih elemenata kao što su slike ili fotografije, a niti boja u printu.

Unutrašnji dio rada potrebno je pisati u fontu (Arial ili Times New Roman) veličine 12 s korištenjem proreda od 1,5 i marginama od 2,54 cm. Student u radu povremeno može koristiti **bold** za označavanje nekih izuzetno važnih elemenata ili *italic* (za citate ili korištenje stranih termina), ali zbog lakšeg čitanja rada takvih elemenata treba biti mali broj. Na unutrašnjim stranicama, uz tekst i broj stranice (koji se upisuje desno dolje) određuje se i 'header' s naslovom rada.

Odlomci teksta odvajaju se proredom i nije ih potrebno uvlačiti. Način pisanja i veličina fonta za naslove i podnaslove poglavlja opisana je kasnije u ovim Uputama. Lijevi i desni rub teksta moraju biti poravnani i to treba dosljedno provesti u cijelom Završnom radu.

Za pisanje naslovnice i sadržaja potrebno je slijediti primjere:

- Primjer – naslovnica Završnog rada
- Primjer – sadržaj Završnog rada.

Opseg rada i odnos teksta i grafičkih prikaza

Završni rad ne smije biti manji od 30 stranica, a niti veći od 40 stranica, ne uključujući popis literature i priloge. Ukoliko se radi o složenijoj temi ili provedenom opsežnijem primarnom istraživanju, mentor može odobriti povećanje rada za pet (5) stranica.

Ovisno o odabranoj temi i izvorima koji su studentu dostupni poželjno je u tekst uklopiti određeni broj grafičkih prikaza – tablica, grafikona, slika i sl., ali njihov ukupan broj ne smije prelaziti dvije trećine ukupnog broja stranica (na primjer, rad od 30 stranica ne smije imati više od 20 grafičkih prikaza).

Treba voditi računa da poglavlja i potpoglavlja dužinom teksta ne odudaraju previše i treba se držati pravila da poglavlje ne smije biti kraće od jedne (1) stranice, a niti više od pet (5) stranica. Odlomci predstavljaju zaokružene cjeline teme o kojoj se piše, a ne pojedine rečenice – preporučuje se da odlomci teksta ne budu veći od 10-15 redaka, niti da su manji od 5 redaka. Ako postoji logička potreba za odvajanjem kraćih dijelova teksta od samo jedne rečenice preporučuje se uporaba znakova nabiranja (bulleta) umjesto oblikovanja odlomaka.

Označavanje u radu (poglavlja i potpoglavlja; slika, tablica i grafikona; priloga)

Poglavlja su označena rednim brojem i velikim slovima u fontu 14 (bold) dok se potpoglavlja pišu istom veličinom, ali malim slovima (bold). Osim uvodnog i završnog poglavlja preporučuje se da su poglavlja podijeljena na nekoliko potpoglavlja – ako je potrebna sljedeća razina razdvajanja teksta, to se navodi samo u tekstu rada (ne u sadržaju rada) i to u fontu 12 (bold), bez označavanja brojevima. U sadržaju rada navodi se broj stranice na kojoj počinje tekst određenog poglavlja ili potpoglavlja (primjer teksta sadržaja Završnog rada).

Svaki grafički prikaz (tablica, grafikon, slika) mora se označiti odgovarajućim rednim brojem (Tablica 1.; Grafikon 1.; Slika 1.) uz dogovarajući, što kraći naslov koji se stavlja na vrh tablice/grafikona/slike. Ispod toga se mora naznačiti izvor podataka koji se piše u fontu 10. Ako je izvor – članak ili knjiga - mora se navesti u cijelosti kao i u popisu literature na kraju Završnog rada, a ako je izvor internetski, navodi se web stranica (uz njezinu adresu treba stajati i datum preuzimanja podataka s te stranice).

Bilješke na kraju stranice (fusnote) stavljaju se na donji rub stranice teksta, označavaju se rednim brojevima i pišu u fontu 10. Fusnote su predviđene samo za dodatne komentare ili objašnjenja uz tekst, a ne koriste se za navođenje literature.

Citiranje literature (u radu i u popisu radova)

Svi se izvori podataka moraju u radu dosljedno citirati, a također moraju biti abecedno navedeni u popisu literature na kraju Završnog rada. Pozivanje na literaturu odnosno citiranje literature navodi se na način da se na kraju rečenice u kojoj se ili skraćeno navode stavovi nekih autora ili navodi citat (pisan kurzivom) u zagradi navodi prezime autora i godina izdanja djela na način koji je naveden u Pravilima i uputama za navođenje literature (web stranica ZŠM-a).

Ako prilikom čitanja završne verzije rada mentor ili članovi Komisije utvrde da uz neki preuzeti tekst nije naveden izvor, rad će se smatrati plagijatom i obvezno vratiti studentu na ispravak. Student također ne smije preuzimati cijele odlomke ili prepričavati tekstove članaka ili knjiga u svom Završnom radu.

Popis svih korištenih izvora navodi se u popisu literature na kraju Završnog rada. Internetski, URL izvori također se navode u popisu literature. Autori se u popisu navode abecednim redom, a svi autori citirani u tekstu moraju biti navedeni u tome popisu, što je student dužan provjeriti prije predaje završne verzije rada.

Uvezivanje Završnog rada i upotreba boja u printu

Završni rad se, nakon obrane i svih ispravaka, tvrdo uvezuje i predaje u jednom (1) primjerku u Referadu (za Biblioteku ZŠM-a). Korice moraju biti u nekoj od tamnih boja (tamno crvena, tamno plava ili crna) sa zlatnim ili srebrnim slovima. Tisak tj. unutrašnji dio Završnog rada koji se ukoričuje može biti i u boji, tj. u boji mogu biti korištene slike i ilustracije, odnosno dijelovi grafičkih prikaza (zaglavlja tablica, linije u grafikonima i slično). Upotreba boja u tisku rada nije dopuštena kao podloga tekstu. Na koricama se ne stavlja ime mentora koje je obavezno na unutrašnjoj naslovnoj stranici.

Uz tvrdo uvezani rad, potrebno je priložiti elektronsku verziju (na CD-u u pdf formatu).

Jezik na kojem se piše rad

Završni rad se piše na hrvatskom jeziku, a iznimno Prodekan može odobriti pisanje Završnog rada na engleskom jeziku. Takav rad također treba slijediti ove Upute.

SADRŽAJNI ELEMENTI odnose se na:

- Odabir teme
- Strukturu rada (razrada sadržaja) Završnog rada
- Način pisanja.

Odabir teme

Odabir prikladne teme početni je i vrlo često najteži korak u procesu pisanja Završnog rada. Student mora biti zainteresiran za temu o kojoj piše i uz pomoć mentora mora sam/sama biti u mogućnosti kreirati i napisati odgovarajući i prihvatljiv sadržaj Završnog rada. Prije samog početka pisanja rada studentu mora biti jasan sadržaj svakog poglavlja i potpoglavlja. Poglavlja moraju predstavljati jasne i uobličene cjeline koje u tekstu valja jasno povezati, a njihov slijed mora biti logičan

(prvo se iznose opće konstatacije o nekoj temi, a nakon toga ono što je usko povezano s istraživanim problemom).

Istraživanjem koje student provodi o temi koju je izabrao mora doći do odgovora na istraživačka pitanja ili ciljeve koji su u radu postavljeni. U razgovoru s mentorom studentu prije prijave teme mora biti jasno koji izvori su o toj temi dostupni (objavljena istraživanja, stručni i znanstveni članci, knjige) i koje metode istraživanja može koristiti. Ako je kao tema odabran neki ekonomski ili neki drugi model ili teorija, u naslovu kao i razradi teme mora biti jasno naznačena veza s turizmom, upotreba u turizmu i sl.

Struktura rada odnosno razrada sadržaja Završnog rada predviđa sljedeće cjeline rada:

- ◆ naslov rada
- ◆ uvod
- ◆ metode rada
- ◆ rezultati i rasprava
- ◆ zaključak

Naslov rada – predlaže se što kraći naslov rada (ne duži od 10 riječi) koji jasno predstavlja osnovnu temu o kojoj student piše. U naslovu se ne smiju koristiti riječi na stranom jeziku niti naziv neke konkretne tvrtke ili organizacije (takav primjer se može koristiti u radu, ali ga ne treba stavljati u naslov rada). Naslov ne smije biti upitna rečenica. U naslovu mora biti naznačena veza s turizmom u slučaju da se rad bavi nekim općim ekonomskim modelom ili teorijom.

Uvod - u uvodu je potrebno ukratko opisati temu i motivaciju studenta za odabir odgovarajuće teme te čemu vode rezultati rada odnosno što su osnovni ciljevi rada. Uvod ne treba biti duži od jedne (1) stranice teksta. U uvodu se ne govori o metodama i izvorima jer se tome posvećuje posebno poglavlje.

Unutar poglavlja o metodama rada potrebno je detaljnije obrazložiti ciljeve rada, a zatim opisati postojeća znanja o određenoj temi (kratki pregled literature ili istraživanja, izvora), te same metode prikupljanja podataka. Unutar ovoga poglavlja potrebno je objasniti koji je vremenski obuhvat (na koje se vrijeme istraživanje odnosi), kao i prostorni obuhvat (na koje se lokacije odnosi istraživanje, npr. za Hrvatsku, za neku regiju ili grad). Metode istraživanja obuhvaćaju tzv. 'desk' ili istraživanje za stolom (istraživanje koje uključuje već objavljene i svima dostupne podatke koji su objavljeni u člancima, knjigama, na internetu) i tzv. 'field' ili terensko istraživanje koje podrazumijeva provođenje određenih istraživanja na terenu (obilazak terena, razgovori, provođenje anketnog istraživanja, opservacija, fotografiranje i sl.). Bez obzira na odabir metode ona mora biti usuglašena s mentorom.

Rezultati i rasprava – ovo je glavni dio rada u kojem se iznose rezultati istraživanja ili viđenja neke teme; rad treba predstavljati logičnu cjelinu razdijeljenu, po logičnom slijedu i u cjelinama, u nekoliko poglavlja i potpoglavlja. U ovome je dijelu izuzetno važno posvetiti pažnju logičnosti redoslijeda opisa ili objašnjenja neke teme (od općega ka specifičnom) te paziti da su poglavlja povezana odgovarajućim tekstom. Opis neke pojave ili nabrojanje činjenica o nekoj temi, koje su objavljene i poznate, ne smiju zauzimati najveći dio ovoga dijela Završnog rada.

Svi rezultati Završnog rada se jasno i kratko sumiraju u zaključku u kome mora biti vidljiv doprinos rada određenoj temi i praktična vrijednost dobivenih rezultata (do 3 stranice). U Zaključku se ukratko podsjeća na osnovni cilj rada kao i na osnove rezultate, a zatim se navodi čemu ti rezultati mogu poslužiti (npr. primjena u praksi).

Nakon zaključka, završno poglavlje rada je Literatura, tj. popis svih korištenih izvora (koji su citirani u tekstu) i to abecednim redom. Važno je koristiti više izvora jer će se samo na taj način osnovna tema rada obraditi na prihvatljiv način. Eventualni Prilozi (ankete, dodatne ilustracije, podaci i sl.) također se numeriraju i navode u samom sadržaju Završnog rada. Odabrani prilozi moraju biti u funkciji teme rada.

Način pisanja

Završni rad se piše u trećem licu jednine. Pisati treba kratkim i jasnim rečenicama, bez suvišnih opisa i nepotrebnih riječi, a valja izbjegavati korištenje superlativa ili pjesničkih izraza. Također treba izbjegavati pisanje vlastitog mišljenja ili davanje vlastitih zaključaka već oni moraju proizaći iz istraživanja koje je provedeno za potrebe Završnog rada.

U radu treba biti jasno vidljiv osobni doprinos studenta. Rad ne smije predstavljati obradu iste teme nekog drugog autora ili teme nekog drugog završnog ili diplomskog rada.

Kad se počinje pisati o nekom problemu / temi ne treba kontinuitet iznošenja prekidati drugim temama pa se ponovno vraćati na onu prvu temu, nego napisati sve što se željelo na jednome mjestu, a onda započeti drugu temu. Treba izbjegavati ponavljanja, i od početka do kraja slijediti osnovnu temu Završnog rada. Svi pojedini dijelovi teksta trebaju biti u funkciji objašnjenja osnovne teme rada. U tablicama se trebaju navesti podaci koji su u funkciji obrade teme i trebaju se u tekstu komentirati, ali pri tome treba izbjeći doslovno prepričavanje podataka iz tablice. Također valja paziti da pojedino poglavlje ili potpoglavlje ne započne ili ne završi tablicom, već tablicu ili drugi grafički prikaz valja uklopiti u tekst poglavlja ili potpoglavlja.